

SIRBİSTAN'IN AB YOLU: DEĞERLER İLE ÇIKARLAR ARASINDA SIKIŞAN BİR GENİŞLEME SÜRECİ

AB'nin genişleme süreci, teknik kriterlerin ötesinde tamamen siyasi ve hükümetler arası bir mekanizmayla işlemektedir. Avrupa Komisyonu Sırbistan'ın tarım, çevre veya gümrük standartlarına uyum sağladığına dair binlerce sayfa teknik rapor hazırlasa da, masada oturan 27 üye devletten tek bir temsilcinin veto etmesi tüm süreci durdurmaya yetmektedir. İşte bu "oybirliği kuralı", Sırbistan'ın AB üyeliğini Brüksel bürokrasisinden çok ulusal başkentlerin siyasi tercihlerine bağlı kılmaktadır.

Peki kim evet diyor, kim karşı çıkıyor ve en önemlisi neden?

İKİ AVRUPA, İKİ YAKLAŞIM: DEĞERLER Mİ, ÇIKARLAR MI?

AB üyeleri Sırbistan konusunda iki temel kampta ayrışıyor. Bu ayrışma aslında Avrupa'nın yaşadığı kimlik krizinin ve öncelik çatışmasının bir yansımasıdır.

‘‘Normatif Kaygılar’’ yaklaşımını benimseyen Hollanda, İsveç ve Almanya gibi ülkeler, Avrupa Birliği'nin bir değerler kulübü olduğunu savunuyorlar. Bu ülkelere göre Sırbistan'da demokrasi, basın özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü geriliyor bu yüzden Kopenhag Kriterleri karşılanmadan üyelik verilirse AB'nin ruhunun satılacağı inancı hakimdir.

Öte yandan ‘‘Stratejik Çıkarlar’’ yaklaşımını savunan Macaristan ve Avusturya gibi ülkeler ise "Jeopolitik Komisyon" anlayışıyla hareket ediyorlar. Onlara göre Sırbistan mükemmel bir demokrasi olmayabilir ama enerji hatları, göç yolları ve Rus etkisi buradan geçiyor bu sebepten Sırbistan'ı dışarıda bırakmak bir lüks onun yerine alalım ve kontrol edelim diyorlar.

SIRBİSTAN'IN ÜYELİĞİNİ DESTEKLEYEN ÜLKELER

1. Macaristan: En Güçlü Destekçi

Macaristan, Sırbistan'ın AB üyeliğine en güçlü desteği veren ülke konumundadır. Bu desteğin somut bir yansıması olarak Macaristan Orban hükümeti döneminde Sırbistan için adeta bir katılım kampanyası yürütmüştür. Bunun üç temel nedeni vardır: İlk olarak, Orbán ve Vučić arasındaki diplomatik ve ideolojik yakınlık gelmektedir. Sırbistan'ı AB'ye alarak Orbán, Brüksel'deki liberal ana akıma karşı kendi illiberal bloğunu güçlendirmek istemiştir.

İkinci faktör ise enerji güvenliğidir. Macaristan, Rus gazı ve petrolü almak için Sırbistan üzerinden geçen boru hatlarına bağımlıdır bu yüzden Macaristan'dan Sırbistan'a planlanan yeni petrol boru hattının 2028 yılına kadar Sırbistan'ın tüm ham petrol ihtiyacını karşılaması hedeflenmektedir.

Son faktör ise göç faktörüdür. Macaristan için Sırbistan, Balkan göç yolunda kalenin dış duvarları, koruma bölgesidir. Kısacası bu üç unsur—ideolojik yakınlık, enerji güvenliği ve göç yönetimi—Macaristan'ın güçlü desteğinin ana nedenlerini oluşturmaktadır.

2. Avusturya: Tarihsel ve Ekonomik Bağlar

Avusturya'nın desteği ise Macaristan'ınki gibi ideolojik değil, tarihsel ve ticari niteliktedir. Bu süreçte Avusturya'nın hazırladığı gayriresmi belge (non-paper) çok önemlidir çünkü Avusturya, "Kademeli Entegrasyon" önererek süreci hızlandırmaya çalışmıştır.

Avusturya İmparatorluğu'ndan bu yana Viyana, Balkanlar'ı kendi "arka bahçesi" olarak görmektedir. Bugün Avusturyalı bankalar, sigorta şirketleri ve telekomünikasyon devleri Sırbistan ekonomisinin belkemiğini oluşturmaktadır. Avusturya için bu, "Belgrad'ın istikrarı Viyana'nın güvenliğini sağlar" anlamına gelmektedir. Yani kısacası Avusturya'nın desteği ekonomik çıkarlar ve tarihsel bağlar üzerine kuruludur ve Balkanlar'da istikrarı garanti altına almayı amaçlamaktadır.

3. İtalya: Stratejik Ortaklık

İtalya Dışişleri Bakanı'nın açıkladığı "2030 Hedefi" tesadüf değildir. Almanya'dan sonra İtalya, Sırbistan'ın ikinci büyük ticaret ortağıdır. Bu doğrultuda bakıldığında, Fiat'ın Sırbistan'daki devasa fabrikası bu ekonomik ilişkinin en somut örneği olduğunu söylemek sanırım yanlış olmaz.

Aynı zamanda İtalya, Adriyatik Denizi'nin karşı kıyısında Rusya veya Çin gibi rakip güçlerin etkisini istememektedir. Bu nedenle İtalyan hükümeti, stratejik nedenlerle Sırbistan'ın demokratik eksikliklerini göz ardı edebilmekte ve Adriyatik kıyısında istikrarı koruma niyetini açıkça göstermektedir.

4. Polonya ve Baltık Ülkeleri: Ukrayna Savaşı ile Değişen Denklemler

Polonya ve Baltık ülkeleri normalde Rusya'ya yakın her şeye mesafeli dururlar, hatta Sırbistan'a "Küçük Rusya" bile demişlerdir. Ancak Ukrayna Savaşı tüm bu denklemi değiştirmiştir. Savaş sonrası bu ülkeler artık jeopolitik zorunluluk moduna geçmişlerdir. Yani Sırbistan'ı AB kapısında bekletilirse tamamen Rus kontrolüne girecek ve Balkanlar'da ikinci bir cephe açılacak bu yüzden Sırbistan'ın katılımına şartlı evet demeliyiz anlayışı hakimdir. Burada Polonya ve Baltık ülkelerinin mesaj aslında çok açıktır: Avrupa Birliği'ne gelin ancak Rusya ile bağlarınızı kesin.

SIRBİSTAN'IN ÜYELİĞİNİ ENGELLEYEN/VETO EDEN ÜLKELER

1. Fransa: Önce Kurumsal Reform

Fransa, genişlemenin önündeki en büyük entelektüel ve siyasi engeldir 2019'da Macron, "Çatı akarken yeni bir misafir odası ekleyemeyiz" diyerek süreci tek başına durdurmuştu. Fransa, Sırbistan'ı kabul etmeden önce veto haklarının kaldırılması gibi AB karar alma mekanizmalarında köklü değişiklikler istiyor. Bu bağlamda, Fransız kamuoyu 2004 genişlemesinin AB'yi zayıflattığına da inanmaktadır.

Macron için Sırbistan, iç politikada aşırı sağa yani Le Pen'e koz vermemek için dikkatli yönetilmesi gereken bir davadır. Bu yüzden Fransa, "önce reform, sonra üyelik" anlayışıyla süreci yavaşlatan katı bir tutum benimsemektedir.

2. Almanya: Kosova ve Rusya Bariyeri

Almanya, Sırbistan'ı ekonomik olarak desteklerken aynı zamanda en sert siyasi koşulları dayatan ülkedir. Almanya'nın üyelik sürecine yönelik yaklaşımı aslında Sırbistan'ın Kosova ve Rusya konularındaki tutumu etrafında şekillenmektedir. Bu konuda eski şansölye Olaf Scholz, "İki ülke birbirini tanımadan AB'ye katılamaz." diyerek yaklaşımlarını çok net ifade etmiştir. Bir diğer engel olan yaptırımlar meselesinde ise Almanya, "Zeitenwende" politikası sonrası, Rusya'ya yaptırım uygulamayan bir Sırbistan'ın üyeliği Berlin için kabul edilemez demiştir. Almanya, bu yaklaşımla Batı Balkanlar'daki Rus etkisini sınırlandırmayı ve katılım sürecinde stratejik netliği sağlamayı amaçlamaktadır.

3. Hollanda: Hukukun Üstünlüğü İlkesi

Hollanda Parlamentosu'nun "Sert ama Adil" politikası bir devlet geleneğidir. Bu yüzden, Sırbistan'daki her yargı reformunu ve medya yasasını titizlikle incelemektedirler. AB bütçesine en çok net katkı sağlayan ülkelerden birisi olan Hollanda, vergilerinin yolsuzluk oranı yüksek bir Sırbistan'a akmasını istememektedir. Bu sebepten dolayı Hollanda'nın vetosu, vize serbestisinden fasılların açılmasına kadar her adımda masadadır.

4. İsveç ve Danimarka: Genişleme Yorgunluğu Yaklaşımı

Hollanda aslında yalnız değil; İsveç ve Danimarka da benzer bir yörüngededir. Bu ülkeler için "genişleme yorgunluğu" hâlâ geçerli bir kavramdır. Bu ülkeler Polonya ve Macaristan örneklerindeki gibi AB içinde zaten hukukun üstünlüğü krizleri yaşanırken, "Neden Sırbistan gibi sorunlu bir üyeyi ekleyelim?" diyorlar. Bu yüzden Sırbistan demokrasi ve insan hakları raporlarında ciddi ilerleme kaydetmeden bu ülkelerden onay alması pek de mümkün gözükmemektedir.

5. Hırvatistan: Tarih ve Kimlik

Üye devletlerin politikaları yalnızca rasyonel çıkarlarla değil, aynı zamanda duygusal ve tarihsel yüklerle de belirlenmektedir. Yani Hırvatistan, 1990'lardaki savaşın mirası nedeniyle Sırbistan'ın müzakerelerini istediği zaman engelleyebilir. Kısacası, tarih Sırbistan'ı takip etmeye devam etmektedir.

SONUÇ

Toparlayacak olursak, burada süreç teknik değil aksine siyasidir. AB üyeleri Sırbistan konusunda "Stratejik Çıkarlar" ve "Normatif Değerler" olarak iki kampa ayrılmıştır ve Sırbistan'ın AB yolu üç temel meselede düğümlenmektedir: Kosova ile normalleşme, hukukun üstünlüğü reformları ve Rusya'ya yaptırım politikası. Bu alanlarda somut, geri döndürülemez adımlar atılmadıkça Almanya ve Fransa gibi güçlü devletlerin engelleri kalkmayacak ve Sırbistan AB kapısında beklemeye devam edecektir.

HALİL EFE AKKAYA

-SVS STAJYERİ

KAYNAKÇA

Al Arabiya. (2024, September 5). EU warns Serbia against Russia ties after Putin meeting.

Anadolu Ajansı. (2025, February 10). Italy says it wants to see Western Balkan countries in EU before 2030.

Council of the European Union. (2025, November 4). How EU enlargement works.

Deutsche Welle. (2023, October 6). Germany warns Kosovo Serbia tensions threatens EU accession.

Deutsche Welle. (2024, March 4). Germany urges EU expansion to counter Russia's influence.

Euronews. (2019, October 16). Balkan membership talks rejected by France, who wants reforms to enlargement policy.

Euronews. (2024, November 25). Hungary's push for Serbia EU accession talks stalls.

Euronews (2025, October 29). Serbia's EU membership: Long-term goal and foreign-policy obstacles. Euronews.

Euronews. (2025, November 1). Serbia's EU bid: Necessity driven joint ambition facing foreign policy hurdles [Video]. YouTube.

European Commission. (2018, February 6). A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans (COM/2018/065 final).

Fouéré, E. (2023, July). EU enlargement and the resolution of bilateral disputes in the Western Balkans. CEPS.

NL Times. (2024, December 16). Netherlands will block Serbia's next step towards EU membership.

Reuters. (2025, November 26). Hungary says it will help Serbia after oil supplies to Russian-owned refinery stopped.

Sloboden Pecat. (2022, June 13). Austria presented Serbia with the non-paper on the EU enlargement process towards the Western Balkans

Szpala, M. (2022, November 21). Anti migration cooperation between Vienna, Budapest and Belgrade. OSW Centre for Eastern Studies.

VisegradInfo. (2025, February 20). V4 countries: yes to EU enlargement, but criteria must be met.